

Verklaring over de milieueffectenrapportage: stedelijk reglement warmtenetten Antwerpen

Het reglement warmtenetten van de stad Antwerpen werd op 31 maart 2025 door de gemeenteraad definitief vastgesteld. De mogelijke milieueffecten van dit stedelijk reglement zijn gedocumenteerd in een bijhorend plan-MER (met dossiernummer PLMER-0312 in de MER-databank) dat op 12 maart 2025 een gunstige kwaliteitsbeoordeling kreeg van het Team Omgevingseffecten¹ (met kenmerk PLMER-0312-GK).

Conform artikel 4.2.11 § 7 van het DABM² geeft voorliggende verklaring weer:

- hoe de milieuoverwegingen in het plan zijn geïntegreerd;
- hoe rekening gehouden is met het goedgekeurde plan-MER en met de opmerkingen en adviezen uit het openbaar onderzoek en de bijhorende adviesronde;
- de redenen waarom gekozen is voor het plan zoals het is aangenomen, in het licht van de andere redelijke alternatieven die zijn behandeld.
- in voorkomend geval, de monitoringmaatregelen waartoe wordt besloten conform artikel 4.6.3bis van het decreet van 5 april 1995³.

De opmaak van de milieueffectrapportage bij het stedelijk reglement warmtenetten gebeurde overeenkomstig de “generieke procedure”. Zo was er een continue doorwerking van de milieuoverwegingen bij de opeenvolgende fases in het tot stand komen van het stedelijk reglement. Het reglement heeft dus in de loop van zijn totstandkoming een aantal aandachtspunten die vanuit de MER-deskundigen werden geformuleerd, geïncorporeerd. Het resultaat is een reglement dat de milieubekommernissen integreert.

Na de opmaak van een ontwerp van stedelijk reglement warmtenetten (versie 8 september 2023) is gestart met de procedure voor een planmilieueffectrapportage waarbij de mogelijke effecten van dit reglement op mens en milieu in kaart gebracht worden. De kennisgeving van dit plan-MER werd door het Team Omgevingseffecten volledig verklaard op 3 mei 2024 en ter inzage gelegd van 16 mei tot en met 14 juni 2024 bij de stad Antwerpen en bij het Team Omgevingseffecten in Brussel.

Na verwerking van de ontvangen adviezen en inspraak stelde het Team Omgevingseffecten de bijzondere richtlijnen op om de methodologie die in het plan-MER gevolgd moet worden, vast te leggen. Deze richtlijnen hielden rekening met principieel verplichte onderdelen van een plan-MER op basis van art. 4.2.8 §1bis van het DABM, en de relevant geachte onderdelen uit de ontvangen inspraakreacties en adviezen. De richtlijnen werden betekend op 30 augustus 2024 (met kenmerk PLMER-312-RL).

¹ Voorheen Team Mer.

² Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid

³ Artikel 4.6.3bis.

§1. De initiatiefnemer gaat de aanzienlijke gevolgen voor het milieu van de tenuitvoerlegging van plannen en programma's na, onder meer om onvoorziene negatieve gevolgen in een vroeg stadium te kunnen identificeren en de passende herstellende maatregelen te kunnen nemen.

§2. Om te voldoen aan de bepalingen van paragraaf 1 kunnen, als dat passend is, de bestaande monitoringsregelingen worden gebruikt om overlapping van monitoring te vermijden.

§3. De Vlaamse Regering kan nadere regels vaststellen voor de monitoring.

In wisselwerking met het voorlopig ontwerp stedelijk reglement warmtenetten en rekening houdende met de bijzondere richtlijnen van het Team Omgevingseffecten werd vervolgens een ontwerp plan-MER opgesteld over het stedelijk reglement. Hierin werden niet alleen de opmerkingen en adviezen uit de richtlijnen van Team Omgevingseffecten op de kennisgeving meegenomen maar werd er vanuit een iteratief proces continu aandacht besteed aan de mogelijke milieugevolgen van de betrokken artikelen van het reglement enerzijds en elementen uit de “Roadmap 2030” en de “Roadmap Zuid” anderzijds⁴, waardoor de relevante milieuoverwegingen in het stedelijk reglement zijn geïntegreerd.

Het op 8 september 2023 voorlopig vastgestelde stedelijk reglement warmtenetten en het bijhorende ontwerp plan-MER gingen vervolgens in openbaar onderzoek en werden tevens voorgelegd voor advies aan adviesinstanties (die voor wat betreft het plan-MER geselecteerd werden i.s.m. Team Omgevingseffecten). Het openbaar onderzoek over het plan-MER werd georganiseerd van 18 oktober 2024 tot en met 17 december 2024. Het openbaar onderzoek over het Stedelijk reglement liep van 22 november 2024 tot 22 december 2024.

De binnengekomen adviezen uit de openbare onderzoeken en adviesvragen werden gebundeld en verwerkt, desgevallend werden het ontwerp stedelijk reglement en het ontwerp plan-MER aangepast. De wijze waarop de ontvangen inspraak en de adviezen op het stedelijk reglement en ontwerp plan-MER verwerkt werden, is opgenomen in een nota “behandeling bezwaren en adviezen”. De opmerkingen en adviezen gaven geen aanleiding tot fundamentele wijzigingen aan het plan-MER.

Vervolgens werd het definitieve plan-MER aan Team Omgevingseffecten bezorgd voor een kwaliteitsbeoordeling. Op 12 maart 2025 gaf het Team Omgevingseffecten een positieve kwaliteitsbeoordeling op het plan-MER voor stedelijk reglement warmtenetten Antwerpen. Team Omgevingseffecten is van oordeel dat de effecten van het stedelijk reglement op een correcte wijze in beeld zijn gebracht, rekening houdend met het strategisch karakter van een reglement.

Na een eerste inhoudelijke scoping, waarbij artikels zonder inhoudelijke gevolgen en artikels met positieve gevolgen niet verder in beschouwing genomen werden in het plan-MER, werden als elementen voor milieubeoordeling in het plan-MER de artikels met een mogelijke milieurelevantie weerhouden, evenals de relevante milieuaspecten van de Roadmap 2030 en Roadmap Zuid:

- Warmtebronnen (incl. duurzaamheidscriteria)
- Piekinstallaties (incl. duurzaamheidscriteria)
- Warmteoverdrachtstations (WOS's)
- Backbones
- Warmtenet (verdeelleidingen)

De exacte locatie van de mogelijke backbones en warmtenetten is tijdens de opmaak van het plan-MER nog niet gekend. Het strategisch MER heeft volgens verschillende disciplines de milieueffecten beoordeeld van de backbones en warmtenetten op het volledig grondgebied van de stad Antwerpen (uitgezonderd het havengebied), voor zover reeds indicatieve tracés op planniveau gekend waren op het moment van opmaak van het plan-MER.

Als referentiesituatie werd de huidige feitelijke situatie op het terrein (zonder goedkeuring van het Stedelijk Reglement warmtenetten) gebruikt.

⁴ Naast het Stedelijk Reglement werden ook elementen uit de “Roadmap 2030” en de “Roadmap Zuid” in de milieubeoordeling meegenomen, omdat deze de basis vormden voor het opstellen van het Stedelijk Reglement warmtenetten. Beide roadmaps omschrijven de componenten om tegen 2030 een kerninfrastructuur warmtenetten uit te bouwen en een doorkijk om deze structuur met elkaar te verbinden na 2030.

Het stedelijk reglement werd in de milieubeoordeling getoetst aan de volgende relevante MER-disciplines:

- Lucht en geluid
- Mens – gezondheid
- Mens – ruimtelijke aspecten
- Klimaat
- Bodem
- Water
- Landschap – bouwkundig erfgoed en archeologie
- Biodiversiteit

De milieubeoordeling werd enerzijds per relevant artikel van het stedelijk reglement opgebouwd uit verschillende onderdelen:

- De inhoud en de doelstelling van het artikel werden allereerst toegelicht;
- vervolgens werd het artikel beoordeeld, waarbij per relevante MER-discipline (of “milieuthema”) werd aangehaald welke mogelijke milieueffecten het specifieke artikel zou kunnen teweegbrengen.
- Tenslotte werden de belangrijkste conclusies van deze beoordeling vertaald in een concluderende tabel met opportuniteiten, risico’s en eventuele aanbevelingen.

Volgende artikelen van het stedelijk reglement werden beoordeeld:

- Art 1: Doelstelling
- Art 15: Aanleveren Duurzame Warmte
- Art 16: Verzekeren van voldoende warmtebronnen op de warmtenetten
- Art 17: Warmtemetingen en -verliezen

De conclusie die kon getrokken worden uit de milieubeoordeling van de artikelen van het stedelijk reglement is dat hieruit enkel overwegend positieve elementen blijken. Het stedelijk reglement an sich regelt de aanleg, het beheer en exploitatie van warmtenetten binnen de Stad Antwerpen. Warmtenetten realiseren een verduurzaming van de warmtevraag die vandaag vooral door fossiele brandstoffen, vooral aardgas, wordt ingevuld. Het warmtenet zorgt voor een reductie van emissies en uitstoot. Het warmtenet zorgt op deze manier voor een positieve bijdrage aan de klimaatdoelstellingen van de stad Antwerpen. Cumulatieve effecten zijn niet te verwachten.

Daarnaast werden volgende onderdelen van de Roadmap 2030 en Roadmap Zuid beoordeeld:

- Warmtebronnen (incl. duurzaamheidscriteria)
- Piekinstallaties (incl. duurzaamheidscriteria)
- Warmteoverdrachtstations (WOS’s)
- Backbones
- Warmtenet (verdeelleidingen)

De backbones werden enerzijds in algemene termen, onafhankelijk van hun locatie binnen het plangebied, beoordeeld. Anderzijds werden de 3 in de bijlage van het Stedelijk Reglement vermelde backbones waarvoor reeds indicatieve tracés op planniveau beschikbaar waren, tevens beoordeeld voor de disciplines bodem, water, archeologie en biodiversiteit.

Vanuit de beoordeling van elementen uit de Roadmap 2030 en de Roadmap Zuid bleken enkele potentieel negatieve effecten, waarvoor het plan-MER een aantal voorstellen heeft gedaan om eventuele negatieve effecten te milderen en om positieve effecten te versterken (aanbevelingen).

Naar aanleiding van het plan-MER zijn geen specifieke monitoringsmaatregelen voorzien. De Roadmap 2030 geeft al een overzicht van de nodige projecten om het stadsbrede warmtenet tot stand te brengen. Hiermee legt de Roadmap reeds de basis voor de stad om de regie te voeren en de voortgang te monitoren. In dit kader voorziet de Roadmap reeds een evaluatie van de verwachte CO₂-reductie in pilootzones en lopende warmtenetprojecten tegen 2030.

De gemeenteraad zal tevens, op basis van een rapport over de uitvoering van het Stedelijk Reglement door de bevoegde diensten van de Stad, de werking van het Stedelijk Reglement evalueren, en desgevallend de nodige aanpassingen hieraan doen, uiterlijk tegen 31 december 2030.

Alle documenten van het stedelijk reglement en bijhorende plan-MER zijn raadpleegbaar op de website van de stad Antwerpen:

<https://www.antwerpenmorgen.be/nl/projecten/warmtenetten/media>